

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ НА ОСНОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

МАРЦЕВА Л.А.

*Державний університет «Житомирська
політехніка», м. Житомир, Україна*

МИТИНСЬКИЙ В.М.

*Одеська державна академія будівництва
та архітектури, м. Одеса, Україна*

Якісна професійна освіта повинна підготувати професійно компетентного фахівця, здатного до творчого саморозвитку та самовдосконалення. Готовність випускників до самостійної освітньої діяльності, як рушійної сили самоосвіти, забезпечує швидку адаптацію на виробництві та оволодіння новими технологіями. Сучасна вища професійна освіта змінила вектор на підготовку майбутнього фахівця, здатного самостійно здобувати знання, виявляти творчу активність та професійну ерудицію. Сучасна особистісно-орієнтована освітня парадигма визначає посилення ролі самостійної роботи студентів, коли майбутні фахівці займають позицію активного суб'єкта освітнього процесу з індивідуальною освітньою траєкторією.

Дослідники проблеми наголошують на нагальній потребі посилення самостійної діяльності студентів та перегляді підходів до її організації. Компетентний фахівець має володіти загальнокультурними та професійними компетенціями, проте існують деякі протиріччя між необхідністю формування професійних компетенцій у студентів та недостатньою професійною спрямованістю компонентів підготовки, збільшенням навчального часу на самостійну роботу здобувачів освіти та їх неготовністю раціонально використовувати цей час для формування професійних компетенцій. Провідним фактором розвитку сучасної професійної освіти є перехід від знанневих компонентів до формування готовності фахівців ефективно та самостійно вирішувати професійні завдання в різноманітних ситуаціях з метою реалізації компетентнісного підходу.

У літературних джерелах відсутній єдиний підхід науковців до трактування провідних понять – компетентності та компетенції. Проте науковці єдині в думці, що компетентність формується та розвивається як особистісна якість унаслідок сформованості визначених компетенцій. Зазначимо також, що поняття «компетентність» характеризує успішність людини як фахівця, а не обсяг її знань. Цікаво, що в працях закордонних дослідників поняття

«компетентність» та «компетенція» зазначаються як синоніми. У характеристиці випускника закладу вищої освіти повинні вдало поєднуватися загальнокультурні (особистісні якості) та професійні компетенції (здатність вирішувати професійні завдання).

Більшість дослідників вважають, що професійна компетентність як інтегральна характеристика особистості фахівця забезпечує здатність до професійної діяльності, безперервну самоосвіту та творче ставлення до своєї справи.

Найважливішим показником професійної компетентності фахівця є його здатність самостійно вирішувати завдання, що визначає умови професійної діяльності, а тому, на нашу думку, велике значення в професійній освіті має самостійна пізнавальна діяльність студентів.

Самостійна робота обумовлена внутрішньою мотивацією молодої людини, її цілеспрямованістю на засвоєння навчального матеріалу, прагненням до визначеного результату та здатністю самостійно планувати таку роботу на базі сформованих навичок та самодисципліни [1]. На думку науковців, самостійна робота є найвищою формою навчальної діяльності, а тому має пріоритетне значення в професійній освіті студентів.

Дослідники поділяють самостійну роботу студентів на три види:

- традиційну (самостійна підготовка до семінарів, лабораторних, заліків, іспитів, виконання рефератів, курсових проектів тощо);
- аудиторну (опитування, тестування, залік, іспит);
- індивідуальну (підготовка повідомлення, доповіді, виконання дослідницького проекту, дипломної роботи, практична робота на виробництві по профілю професійної підготовки).

Існує також класифікація самостійної роботи за дидактичною метою:

- оволодіння знаннями (робота з підручником, додатковою літературою, нормативними документами, аудіо- та відеозаписами);
- закріплення та систематизація знань (робота над конспектом лекцій, розробка схем, таблиць, виконання контрольних питань, написання анотацій, рефератів, робота з комп'ютерними програмами);
- формування вмінь, формування компетенцій (підготовка презентацій, виконання задач, вправ, розрахунково-графічних робіт, курсових робіт і проектів, створення сайтів).

На нашу думку, у професійній підготовці студентів будь-яка форма самостійної роботи має бути спрямована на формування пошуково-дослідницьких компетентностей студента як майбутнього конкурентоздатного фахівця, його постійну самоосвіту та самореалізацію.

Багаторічний досвід роботи по підготовці майбутніх фахівців переконливо доводить, що найбільш важливою формою самостійної роботи є та, що спрямована на формування професійних компетенцій. Її реалізація передбачає формування навчально-методичного комплексу для окремих компонент, який включає електронні підручники, посібники, довідкову літературу, конспекти лекцій та мультимедійні презентації, методичні вказівки, завдання для самостійної роботи студентів. Навчально-методичний комплекс кафедри, де проходить навчання розташовано на сайті академії (університету), доступ до якого мають студенти та викладачі. Останні здійснюють постійний контроль за виконанням завдань студентами. Перевірку ефективності формування професійних компетенцій у студентів слід виконувати певним критеріям та показникам, серед яких найбільш важливими є: функціонально-компетентний, освітній, сформованість навичок самостійної роботи, мотиваційний та особистісний. Дослідження цієї проблеми триває, проте варто наголосити, що вивчення формування професійних компетенцій шляхом самостійної освітньої діяльності студентів потребує виконання таких етапів:

- діагностика сформованості навичок самостійної роботи у студентів;
- підготовка викладачів до організації ефективної самостійної роботи студентів за допомогою навчально-методичного комплексу;
- технічне та методичне забезпечення самостійної роботи студентів;
- реалізація індивідуального підходу до організації самостійної роботи студентів шляхом самодіагностики.

Розвиток особистості студента як майбутнього фахівця обумовлюється розвитком його самостійності впродовж усього навчання в академії (університеті), адже фахівець здатний самостійно знаходити проблеми, бути відповідальним за їх вирішення, виявляти активність. Самостійна робота нині є соціальною вимогою до сучасного фахівця, а тому в підготовці студентів слугує провідним механізмом формування його професійних компетенцій.

Література:

1. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата современного образования [Электронный ресурс] / И. А. Зимняя // Интернет-журнал «Эйдос». – 2006. – 5 мая. – Режим доступа: <http://www.eidos.ru/journal/2006/0505.htm>.